

Передплата

на «РУСЛАНА» вносять:

в Австрії:

на цілий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
на місяць . . . 1-70 кор.

За границею:

на цілий рік . . . 16 рублів
або 36 франків
на пів року . . . 8 рублів
або 18 франків
Поодинокі число по 16 сот.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня
крім неділі і руских свят
о 5½ год. пополудни.

Редакция, адміністрація і
експедиція «Руслана» під ч. і.
п. Дембровського (Хорунщини). Екс-
педиція місцева в Агенції Со-
коловського в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише
на попереднє застереження. —
Рекламації неопечатані вільні
від порта. — Оголошеня зви-
чайні приймають ся по ціні
20 с. від стрічки, а в «Наді-
сланім» 40 с. від стрічки. По-
дяки і приватні донесеня по
30 с. від стрічки.

Вефлиємска ніч.

На неба синім аксаміті
Блистять ся зорі розігріті,
Немов на царській, пишній шаті
Найрідші жемчуги богаті,
Немов в чарівній світа гроті
Кришталі ясні, чічки злоті.

Як свідки світових законів
Знаки світів тих біллонів,
Розкидані в дивні узори
В просторі незміреним мори,
Сияють зорі розігріті
На неба синім аксаміті.

Ось там один світ випав з неба —
Видко, що так було потреба —
Летить, значучи ясну смугу
І зник, мов впав в страшну яругу —
Та сей розбиток не пропаде,
Хоть на безкрай небес упаде.

Розібесь в порох, в пару стлїв
І знов десь як зьвізда замріє,
Щоби живі всесвіта сили
По вік себе не пережили,
Хотий світи падуть із неба —
Бо видко так в природі треба.

Аж ось нараз з простору моря
Незгодна засяла зоря:
Невидана і ненадійна
Засяла ясна і спокійна, —
Всі зьвізди жаревом затьмила
Всі світи сяєвом вкрасила.

Над Вефлиємом прямо стала,
На стайню вбогую вказала,
Яка в щасливую годину
Святу зберегла родину —
І ось тому з простору моря
Нараз засяла дивна зоря.

І дивлячись на звід небесний
Кричали люди: схід чудесний,
Невиправдана поява
Проти природного всесвіта права,
Бо в тій святій, таємній хвилі
Ділають надприродні сили!

Хто після сонця числить літа,
Хто через шкло доходить світа,
На купі милі хто простори,
На ведра мірить синє море —
Той дивлячись на звід небесний,
Кричати стане: схід чудесний!

Отсе Месія народив ся,
Безмежний Бог — там воплотив ся:
Марія з Йосифом стареньким
Отулюють рядом чистеньким,
А волки з ослом споглядає,
Спокійно сіно румгає...

Вклякли пастирі на порозі,
А триє царі вже в дорозі
І лютий Ірод розкричав ся,
Весь мир жидівський здивував ся:
Що Бог безмежний воплотив ся,
Ісус Месія народив ся.

І всі назвали тоє чудом,
Що Божий Син збратав ся з людом,
Що царської не хтів потуги,
Зносив убогість, гнет, наруги,
Та замість грозби, сили, крови
Приніс нам заповідь любови:

Казав нам ворогів любити
І не карать та не судити,
Основою законів класти
Науки силу, а не власти,
Щоб королі збратались з людом —
І всі назвали тоє чудом!

Коли нема в вас, люди, віри,
То не найдете зовсім міри
В оціненю: де починаєсь
Природа й чудо — й де кінчаєсь.
Бо й зарід травки є чудесний.
Не тільки Бог і звід небесний.

Всесвіта тайни ще не присли,
Хоть як напружуєте змисли.
Людство не вийде за границі
Спроможности сил одиниці:
Шукайте-ж, люди, світа міри
В завітах Божих — в силі віри.

Лев Лопатинський.

ХРИСТОС РАЖДАЄТ СЯ!

„Слава вь вышнихъ Богу, на земли миръ, вь чолѣвѣхъ благословеніе“.

(+) Більш девяти столітій гомонить рік-річно ся весела пісня в роковий празник Різдва Христового по Україні-Руси, з того часу, як на нашій рідній землі засіяло ясне сонце Христової віри. З того часу торжественно святкує руский нарід Різдво Христове, і вяже з тим роковим святком всякі народні звичаї і обичаї, на яких християнська Церква витиснула своє п'ятно. Тим способом народне житє, народні обичаї і звичаї зросли ся з Христовою Церквою і найшли в Церкві кріпку і несхитну підвалину. Свѣтло Христової віри, се свѣтло розуму, яке засіяло рускому мирови, прояснило шлях рускому народови, яким єму ступати в єго змаганю до національного і культурного розвитку, стало для руского народу сею провідною зорею, яка має єго довести до витиченої єму поміж культурними народами мети. І плило се народне житє щасливо, був на рускій землі мир, як довго і о скілько руский нарід не покидав сеї кріпкої і несхитної підвалини Христової Церкви, як довго і о скілько не став в суперечности з наукою Божественного Спасителя, як довго між людьми доброжичливість і християнська любов була понукою всяких починів і змагань, як довго руский нарід не переставав кланяти ся Сонцю правди.

Однакє нераз похитнув ся руский нарід на тім широкім шляху національно-культурного розвитку, нераз керманичі в історичнім посланництві руского народу по забували про закони християнської любови, ставали в суперечности до сего «благословенія», яке людскому родови звіщали ангели з нагоди Різдва Христового. І тоді нераз важке лихолітє доводило ся переживати рускому народови за ті помилки, за ті проступки своїх керманичів, тоді лиха доля навіщала руску землю, а щезав з неї мир і гаразд.

А хоч більш девяти столітій гомонить та ангельська пісня, хоч стільки віків вказує рускому народови промоцений шлях до мети єго призначеня, хоч та провідна

зоря сияє нам задля того, щоби ми знали, куди і де нам простувати, ми все ще впадаємо в застарілі гріхи поганьства, все ще думаємо на поганьських основах і підвалинах здвигнути велику і кріпку будівлю нашого народного єствования. Ми не хочемо зрозуміти, що не злісне завзяте, не воговане, не напасливість, не зависть і ненависть, не захланність і нахабність, не лукавство, але християнська любов, ревня і невсипуча праця, навіяна християнськими чеснотами і засадами наука і просвѣта єдино можуть бути кріпкими і несхитними підвалинами нашої народної будуччини, нашого народного щастя і гаразду. Не лише історія Христової Церкви і всеї людскости, але й історія нашого народу на своїх листах записала безліч доказів сеї неперечної правди. В нинішній хвилі переживає руский нарід важку боротьбу за свої народні права, за своє єствование. Колиж сего дня засядуть наші родимці, в Святий вечір, за стіл, щоби обійти се велике родинне святко, нехай же відновить ся в тямцї всіх руских родин ся свѣдомість, що лише о кріпку і несхитну підвалину Христової Церкви оперте житє і змаганє руского народу доведе єго до назначеної єму мети серед інших культурних народів свѣта, що настане щастє і гаразд, настане на рускій землі мир, коли кожда руска родина дихати ме тим духом справдевної любови, справдевної саможертви, якою визначала ся Свѣта Родина, що з таких лише родин зложений нарід дійде до високого культурного розвитку, до значіння і слави в свѣті. Тим то і ми радіючи сим великим святком, бажаємо, щоби в нашім народі, в нашім безталаннім краю засіяло свѣтло розуму, щоби настав на рускій землі мир, між людьми доброжичливість і щоби руский нарід поклоняв ся лише Сонцю правди!

Коляда.

(Святочна картина).

Велика тишина таємно залягла широкі луги і поля; сонно оповила кощаві заступи лісів, снує ся понад замерзлі води, криє ся під вел-

кий кущик, що чорною плямою бовваніє на непорочнім покривалі снігу. Високе небо моргає на своїм синім чолі білованами зоряних очей. Широким кругом авреолі окружив ся місяць та зі свого добродушного, блідого лица розливає магічне свѣтло на сном уколисану землю. Блискучими дияментами відбивають ся єго промінї на дорозі і геть навкруги на левадах, на штрипхатих головах придорожних вербів та на довгих косах білої берези, на плотах і кущах та на сходястих стріхах хат. Ціла природа немов убрала на себе вродисту шату невинности, щоби стрічати празник Христового Рождества.

Улицею іде гурток не то людей, не то карлів. Чорні шапки глибоко засунені на уха і шию, що зпід них і лица мало що видно. Довгі рукави мало що не досягають землі, а поли такі мусять держати в руках, щоби на них не пошпотали ся великі, важкі чоботи, що тяжко і зі скрипом ступають повільною ходою по дорозі. Від гуртка несе ся тихий гамір, немов таємна нарада, немов боязнене придавлений шепіт.

— Тихонько ступаймо — чути остерогу — аби не почув нас Яців пес, він страх недобрый.

— Ей, кажуть — відповідає хтось другий так само тихо — що на Різдво і собака добрийшає, бо всяка скотина розуміє, яке нині святко.

Гурток задержав ся саме коло містка, що через сільську фосу провадив до фіртки на Яцьове обійстє. За хвилю блиснув там огонь від запаленого сірника і зміж гуртка піднесла ся понад їх голови свѣтляна звїзда. Витовщений папір пропускав свѣтло як те скло, а на єго яснім тлі відбивали ся живо різнобарвні образки, що разом із звїздою крутили ся як живі то в одну то в другу сторону. Звїзда полилила жваво наперед, а за нею гурток колядників під вікна Яцьової хати, що зпоза теплої загати ясніли веселим свѣтлом святочної радости.

Як на Великдень з дзвіниці всі дзвони заграють нараз та своїми звінками голосами звеселять ухо, що вже відвикло було від їх металевого звуку, так ті діточі голосочки колядників відбили ся радісно в душах засівшої до святкої вечері Яцьової семі. Недобрый Сірко кинув ся був з воркотом до дверей, але немов сам себе застидає, забрав хвіст під себе та поліз назад під лаву, скомлючи привітно, розглядає ся по домашніх та весело шелестів кудлатим хвостом по розстеленій соломі. Дітворарванула ся від стола та ползла на лаву до вікна, а старі велухували ся мовчки в гармоній-

Пророк волі.

Фантастична картина*).

НАПИСАВ ІВ. БУЦМАНЮК.

ОСОБИ:

1. Українець.
2. Геній.
3. Салдат.

(Копальні підземель на далекім Сибірі. На сцені лежить умираючий Українець, прикований ланцюхом до тачок; біля нього джаган. — Коли занавіса підноситься, чути за сценою, в глибокій підземелі, сьпів поневоленого народу, удари джаганів о камінь, бряскіт ланцюхів).

ЯВА I.

Хор за сценою:

»Ой повій, повій вітре через море,
Та з Великого Лугу,
Суши наші сльози, заглуши кайдани,
Розвій нашу тугу...»

(Розбивають джаганами скелі).

Каторжник (ослаблений, тяжко дихає):
І знову та пісня, той стогін, риданє,
Умерти, спочити мені не дають...
І знову житє те, кайдани, страданє
Тяжкою вагою на мене стають.

Й дух вольний в розбитім знов тілі
[неволять,
Злетіти на волю не дають йому,
Позбутися горя і муки й не долі...
Чому-ж знов в те пекло тягнете, чому?

*) Ся пєса була відіграна як епілог Шевченківських вечєрниць в Перемишлянах.

Я-ж усі страданя перебув, я змучивсь,
Мені вже так тужно до ясних осель...
Мов птах той у клітцї розбив ся я,
[рвучись

З кайданів, неволі, із тих підземель...
(Павза — тяжко, скоро віддихає, голова опадає, по хвилі):

»За морем холодним, в далекій чужині,
Де сонця ніколи не видко з тайги,
Де нетри, болота лихі та пустинні,
Та скали кремінні, та вічні сніги...

Де тьма та неволя од віку й до віку,
Де стогону опріч нічого не чуть,
Де гине надія, де муки без ліку,
Де сльози невольницькі тільки течуть...

Де люди на себе кайдани гартують,
Де рідного брата запеклі брати.
Що божу годину на пласі катують...»
— Ах, визволіть душу хоч звідси, кати!

(Кашляє, віддихає тяжко, підносить ся, знов падає). О — ти! (вказує на груди) дусить мене гнилий сопух яскині тої, пригнітають мене, давають ті страшні скелі... Ах, як тут страшно, як тут страшно!... (Підносить ся з трудом, сїдає на землі). І за що ся кара, і за що ті муки? Я-ж не лиходій, не розбишака!... Я-ж правді служив, я правди шукав!... Бажав волі братам моїм, людскости цілій!... А за тую службу людскість накладає вінці терневі на голови своїх пророків, гонять їх власні брати, кати знущають ся, а правда п'яна спить!... І Бог з високого неба глядить на ті муки поневоленого народу та мовчить! Ах, коли-ж вона, тая правда прокинесть ся, коли-ж одпочити ляжеш Боже утомлений і нам даси жити? (По хвилі павзи, тяжко віддихаючи) ...А грізні ви кати, грізні ви!... (павза). Та нехай!... Нехай панують кати, нехай мучать, не-

хай і цілу Україну замучать, добють... Нехай брати борють ся, або повзаять в поросі страху підлого під деспотичною стопою ворога, нехай падають від кнута та кулі з піснями поступу, волі, або ревуть гимни облесні руді, що пражить їх нагайкою — нехай!... Що мені до них? Що мені всі людські ідеї, болі, турботи, бої, підлоти, весь нарід — що мені тепер? Нехай свѣт валить ся, нехай брат брата мордує, ріже — всьо мені байдуже... Я умер... Килим забутя, одубія і отупія покрив помалу всьо, стиснув всьо до найглубшого коріння. Молодий огонь в душі померк, ослаб, погас. (Павза). І чому я доси не здурів, не осліп, не кинув ся у конінну петлю?... І чому я так мучусь, конаю без кінця... Чому я не покладу кінця тим мукам?... Одна хвиля відваги — і вічний спокій... конець усьому...

ЯВА II.

(Входить салдат, з роду Українець, у зброї, яко «каравул». П'яний).

Москаль (сьпіває за сценою):

Єдьот, єдьот белый цар,
Православний гасудар.
Еум—еум, ге-ге-ге-ге! (2)

(Входить на сцену): Здравія желаю — Нікіфор Фйодоровіч! Что-ж, болезнь не атстуетат вас? (Покивує головою). Худо!... худо!... Га, как угодно Господу Богу! А ви, Нікіфор Фйодоровіч терзаетесь стоской надмерной. А пачево-же? Как батюшка, цар православной хател — єво да Господа Бога павелєнію паслушатіє да карітіє! (Хвильку думає). Да вано істєнно, не нужно карать так строго... Бунтовцік! Е-е-е! — за какую там кнїгу дуру, іль какую там безумность детскую!... А нужно карать, так вот — нагая двадцят і пагнал вон в дуракі!... (Поміркуєть ся, перепуджений). Спасі Бог, спасі Бог!... Ей, Нікета

тони коляди, немов би з них снували для себе ворожбу будучого життя.

Вселенная весели ся,
Бог од Діви днесь родив ся
Во Вертепі со бидляти,
Которому ся кланяти
Царіє, царіє приходять!

Коляда лила ся, переливала ся, мов який чудово тканий килим тонів: Голоси вигинали ся і закручувались то в низу то в горі, переплітались і мішали ся, то бігли рівно побіч себе мов ті барвисті нитки на вишиваних узорах. Хлопці переспівали певно і сьміло усі зворотки коляди, а відтак один з них почав желати голосно та монотонно, мов той дзвінок на школі — але через подвійні віконця ледви поодинокі слова були чутні з того стихіра всякої щасливості та гаразду.

— А поклич-же їх до хати, Михасю — відозвав ся господар — най троха загірють ся.

Михась скочив до сінни, а решта дити обсіли Бриська та клепали єго по ухах, аби не кинув ся на колядників.

Колядників було п'ять, а всі Михасюві однолітки, товариші зі школи. З трудом позіймали великі кучми з головок, привитали ся та з червоними, розрадуваними личками станули гурточком довкола свого прапора: сьвітляної, крутячої ся зьвізди. Не чекаючи і на заохоту, зачав зьвіздар нову коляду, а за ним підхопили зараз другі. Мала хатина аж задрожала від гримкого їх співу, Брисько вихопив ся та почав брехати, за ним полізли діти і старші нахилили ся поцід стіл, аби зацяткати — почала ся в хаті метушня, веселість... А співачки мов вмуровані стояли, не ворущачись в гуртку і лили, лили тони піснї:

Радість нам ся зявляє:
Діва Сина раждає!
Небеса, небеса, небеса
поють, поють!

Ангели ся удивляють
Пастиріє поклин дають

Нарожденному.

Урадувана малими колядниками господиня вже налагодила для них книшів та пирогів і як тільки скінчили зі своїми желаннями, розділила між них ті ласощі. Але ось виступив один із них та зза пазухи витягнув пушку і підступив до господаря, ковтаючи кількома грошами.

— Ов, а то ще вам і грошій треба дава-

ти? — запитав здивований Яць — гостинців з вас не досить?

— Се не для нас складка — відповів відважно збирач — ся пушка занечатана.

— Запечатана пушка? А хтож положив на неї печатку?

— Наш пан учитель — ми збираємо на бурсу.

— На яку бурсу?

— А он, що ген в місті. Там вже є шістьох з нашого села тай ми, як скінчимо нашу школу, хочемо туди піти та тому колядуємо тепер на бурсу.

— А диви, диви, ото мудрі! — перебила Яциха — на яку они беруть ся шпикуюцїю!

А збирач небентежений підійшов до неї, калатаючи грошима під самі руки.

Ой, калатай ти хоть до завтра — відповіла зі сьміхом Яциха — то не дістанеш нічо від мене, — таким смаркачам не треба грошій.

Але Яць зворушений якомсь, почав тимчасом шукати в кармані, витягнув три пятаки і закликав хлопця до себе.

— А чому ж ви — сказав — не взяли мого Михася з собою, коли не для себе колядуєте, а на бурсу?

— Та ми лише що зачали від вашої хати — як хоче, най іде з нами.

— Добре, най іде. Ану, збирай ся, Михасю, аби і ти навчив ся, як старати ся за свою будучність. Якого де здобаєте по дорозі школяря, то беріть з собою, най іде колядувати. Коли ви не ділите між себе, то хоть би вас кілька було, менше вам не припаде з ділу; а на бурсу заколядуєте більше.

— Добре, добре, — підхопили колядники — ми так зробим; най лише Михась іде з нами.

Мама допомогла убрати ся Михасеві, хотїй троха неохотно свого пестїя пускала з теплої хати і від заставленого стола. Але Яць так одушевляв ся тим хлопнячим подвигом, що дарма було з тим перечити ся.

— Диви, такі малі пендраки, а вони нас розуму учать. Отак нам було треба за молоду! А коли за наших часів ще люди не думали про те, так ми бодай дбаймо за наших дитиї. Най старають ся самі, най вчать ся шукати собі дороги в сьвітї! Як він тепер буде колядувати на бурсу, то за два, три роки, він певно сам до неї дібе ся. А знаєш, на кого з такої бурси виходять? На вчених, на панів!

— Та чи я бороню, — відпекувала ся жінка

— нехай іде про мене, коби лише не збиткували, а красно обійшли село тай вернули до дому.

— Памятайте! — звернув ся Яць до колядників — аби ви менї, борони Боже, не поступали до коршми!

— О, та деж ми коршми — відповіли гуртом колядники — що ми би там робили? Прещїнь ми школярї.

— Ну, іди-ж, Михасю з ними, ідїть дітоньки — виправляв їх Яць. Най вам Бог щастить нанї і в цілїм житю. Аби есте так всі, як ту нинї колядуєте! були у тїй бурсї тай заспівали нам колись від вівтаря, або вийшли на великих панів, докторів, адвокатів, інженерів... дай вам і нам сего Боже!

Дітвора висипала ся урадована з хати, весело скакала довкола зьвізди на твердїм скрипучім снїгу, а господарі виводили їх аж на поріг. Місяць сьвітлив, аж мерехтів, у воздухї снували ся лискучі діаманти інею, давна тишина залягла вселенну.

Дорогою чимраз віддаляв ся малий гурток колядників, а над ними плила сьвітла зьвізда, наче прапор надїї.

Яць вказав жінцї на ту громадку:

— Ось бачиш, як сьвіт відроджує ся?

— Дай Господи народжений, щоби і наш Михась заколядував собі в тїй бурсї щасливую долю...
Л. Л.

Нїмецько-ческі переговори.

(Х) Заступники нїмецьких і ческих сторонництв в Чех і Моравїї (окрім Всенїмцїв і ческих аграрників та соціалїстів) засїли в суботу за стіл, запрошені міністром-президентом д-ром Кербером до переговорів в справі національного порозуміння. Злишним було би повторяти цілу історію вступну, як то дійшло до сего, що та конференція зібрала ся, се нашим читачам з давніших статей добре відомо — досить, що сидять і радять. З людського досьвіду знаємо, що коли чоловік з досади або пересердя розходять ся, то нема ліпшого способу на те, як довести єго до того, щоби собі усїв. Колиж розгорячені національно-язиковими спорами заступники нїмецького і ческого народу засїли вже за стіл, то тим вже осягнено половину успіху. Сю половину успіху осягнено, поки ще почали они між собою говорити про мир і злагоду. Тим

Стефановіч, ей! А тебе какою бес аб там? А можеть біть і тебе, свербіт (Хрестить ся і склоноуєсь кілька разів) Хранї мене Господї ат скверной какою то міслї... Хранї мене Господї!... (Поглядає на каторжника) А такої жалко... Свой челаевек... да і ат стран роднїє Харковской губерніє... (Підходить паний до каторжника задуманого, тяжко віддихаючого, торкає єго) Нікіфор Фїодоровіч!... а Нікіфор Фїодоровіч!... Паслушайтєс... Мнє, ей Богу, жалко вас. Прїсуд страгом может бит... Да не нужно вам терзати ся... І-і-і! да і тут — ей Богу — как то живїй ся... І-і-і!... Вот, Нікіфор Фїодоровіч, — ви і песнї знаєте... вот, зайемо какую тот стран родїх...

Каторжник: А ти брате, з якої рації нинї такий охочий?

Салдат: Еге — з рації!... Паслушайтє!... Здєсь наказан біл «смотр». Єво Високблагородїє гаспадїн бригадїр прїєжджал на смотр. Да, точно так! Сам Єво Високблагородїє гаспадїн бригадїр. Вчєра рано мї пашлї на егєєцїр-пїяц. Сталї в кольони... всьо малчїт, всьо блищїт... Га-фіцєри на лошадах баских перед фронтом мчат ся... А вот — і Єво Високблагородїє! Пашлї командїрка, военнї пастройки, дефіляд... Майдан заколїхал ся, музика заграла... Напрасно счїнілас тіпїна. Єго Високблагородїє перєєжджал перед фронт. Харашо ребята!... Спасї-бо-братцї! Гаварїл к нам. «Вашому родїю ми старат ся!» грамко атвєтїлї ми. Вот і к мєня наблїзїл ся. Станул і начал на мєня сматрїт. Сматрїл, і сматрїл — да каже: — «Ат какою ті губерніє?» — «Харковской, Ваше Благородїє», — атвєчаю. — «З Вішатєц?» — «Да, точно так, Ваше Високблагородїє!» — «Попа Бурулова звал?» — «Да, точно так, Ваше Благородїє!» — «Ми ребєнками гралїє поспалу!» — да ушї. Не вдруг звернул ся да да каже. «Па смотрї пайдї к мєня!» Вот я і прїшол на смотрї. Станул, рукї на швам, а Єво

Високблагородїє добул пять рублєй, подал мєня да сказал: «На водку!» А вернї служї Гаєударє-ви, і смїрїсь начальєству! — «Скільки сїл смїрїт ся буду» — атвєтїл я, да ушел з бумажкою. — Побрал камратоф на водку і увєсєла ся. Вот — па чєму я увєсєлен! (Відходить в глїб шахти, сьпїваючи півголосом).

ЯВА III.

Каторжник (самий — по хвилї). Ха-ха-ха! Отєс твої борцї, отєс твої герої, твої сини, бєс-таланна Україно! «Парад», хрєст золотий, рубель — отєс ті ідеї людскї, за які я й другї такі бєзумнї як і я, карають ся, задля яких зрєкли ся ми щастя, занєволили вік наш молодий, пішли на лютї карї... І задля кого?... І задля чо-го?... Ах, як страшно подумати, що я сам себе одурив, убив сам свою долю, щастє своє — задля мрїй тільки!... Та не своє тільки!... Там — у тім сьвітї широкїм, зимнїм, бєть ся одно сєрдє коханє, вірнє... Може й розбілєсь вжє?... Ллють ся слєзї старєнької матерї... А тут страшна порожнєча за мною і передомною! Ах, як тут страшно... як страшно! (Розглядаєть ся). Чорнї, понурї стїни кремїнні (потручує нехотячи джаган) і ти — товаришу працї, з котрим я лупав ті скелї, шукаючи дорогого металю для наживи неситих тиранів (подзвонює кайданами) і ви — що гадюкою припали до нїг моїх, вгрізлись в тіло моє. І нї звїдки бодай слабого проблєску надїї, і нї звїдки ратунку сєред тої повїни бєз-надїйности... (По хвилї). Що зо мною?... Де я лєчу?... Яка страшна... темна... повна грози про-пасть огортає мєнє... поглочує... (З переляком). Ратуйтє!!! (Падає обезсилений, по хвилї підно-сїть ся, розглядаєть ся). Де я був?... Що зі мною?... Де я є?... В неволї!!! Живим у тїй мо-гилї камінній!... Живим? — ах, трупом живучим тільки, котрого відай і сама смєрть лякаєть ся...

О — Боже! чи й Ти опуствив мєнє? Чи й Ти мєнє відцурав ся? Я-ж правдї Сина Твого усе був вірний, житєм цілим молив ся Тобї — а нїколи за себе... Нинї ж я на вколїшках стаю перед Тобою (клякає, вноєсїть рукї):

Сьвятїй Боже, що до вбогих
Простягавш свої руки,
Бережеш на всїх дорогах,
Одхїляєш від них муки!

Шлях мїй довгий, де взятє сили,
Чи побачу райскї житла?
В кїнець груди наболїли...
Кинь хоч промїнь свого сьвітла!

ЯВА IV.

(Падає промїнь ясний на сцену і осьвїчує каторжника. Входить повільно, мов дух пливучий — Генїй, закрита чорною одежію і стає зараз з краю сцени. Каторжник вражений ясним сьвітлом пробуджуєть ся, розглядаєть ся, спостєрїгає генїя).

Каторжник. Га — що сє? Якась постать немов людєска і немов бєзтілєсна!... Мовчїть. Чорною кірєєю закрита... не ворухнєть ся... не говорїть... Хто ти? звїдки? чоґо хочєш?

(При акомпанїєментї музики).

Генїй: Там — де стєпи непроглядного моря цьвітї, довгими рядами могил, памятками слави свої вкрїлись, де сонцє яснє і зорї срібнї і недоля, що на крївлях хат людєских плачє, у тім краю, у зеленї вишенє хатини тихої, білої, сидїв молодєць в задумї глєбокій, у борбї важкій. І сєрдє і душа його на двї половинї розділились. Одна половина припала до кояїн матерї голубки, та до вірного, любячого сєрдця дївчини коханої, котра дрібним писанєчком сла-ла йому усі благословєня сьвітa; друга-ж поло-вина його припадала, рвала ся до краю коха-ного, до людю занєволеного, котрого стони і бря-

зроблено почин до великого а трудного діла, почин, який зовсім не є новий. Такі наради відбувалися вже 1890 і 1900-го року, так само як і тепер. Раджено над тим самим питанням, а також учасники тодішніх нарад були з невеликими змінами майже ті самі. З того часу, як ті наради давніші відбувалися, розогнилися відносини в Чехах і заострили, шкоди нанесли всьому загальному а також і державі необчисленої, обгорнули широкі верстви суспільні і захопили величезні простори. Особливо пострадав вельми під впливом сего розятрення парламентаризм і парламент попав в тяжку недугу, яка видаєся безвихідною. Цілу низку державних бюджетів не полагоджено парламентарною дорогою, супроти державних конечностей висовувано народні конечности, перепопи і труднощі щораз нові накоплювалися, а дальший такий засгій в державнім житті мусів би довести до вельми сумних наслідків.

Недавно повелося обидвом міністрам-президентам найти вихід з лябіринту австро-угорської угоди саме перед починам нового року і тим запевнити на дальших десятих років одноцілну звязь монархії. Наспіла тепер пора для обосторонних парламентів взяти сю справу в свої руки і полагодити її. Угорський сойм після всеї імовірности упорався з сею справою успішно, але як оно буде в радї державній, розетрований національними і політичними спорами?

Відкриваючи наради в справі національного німецько-чеського порозуміння, вказав др. Кербер кількома рішучими словами на ті задачі, які дожидають раду державну. «Ми мусимо вперед», сказав він, «рада державна мусить довести до сповнення свого обовязку і в тій справі се вже послїдняя година». Др. Кербер казав отже знов заступникам двох наймогутнїйших народів глянути в пропасть, яка розкриваєся для парламенту і парламентаризму, наколи не буде сповнений сей обовязок. Не досить, що правительство переймаєся почутєм одвічальности, сим мусять перенятися і заступники народів, а з промов сих заступників, проголошених в суботу, можна відчутти, що і они свідомі сего, що се крайня пора, остання година. На переговори зібрали ся заступники двох народів і будуть рішати про долю парламенту і конституційного життя, якого виразом є парламент. Одначе ані правительство, ані учасники нарад не сподіваються повного успіху по тих нарадах, але коли рада державна не має втратити свого реального

права вствованя, то не треба вимагати ідеального мира. Досить, коли дійде до такого порозуміння етапами, як висловив ся др. Пацак, щоб уможливити діяльність ради державної, а се є осяжне лише при добрій волї. Наколи се не поведе ся, наколи рада державна не буде спосібна сповнити своїх скромних обовязків, тоді для неї вибила остання година, она мусить уступити з державного організму.

Як недалеко від сеї пропасти, відкритої д-ром Кербером, опинила ся рада державна, се відчувають дуже добре учасники нарад. Треба однак признати, що з суботних виводів обидвох сторін проявляє ся більше доброї волї, більше надїї на полагоду справи, як спершу по оповіщенню обосторонних програм можна було сподіватися. Рїзницї, які проявились в поглядах, не є далекосяглі і всякий добре мислячий може бажати, щоби та добра воля не охолонула, бо сего вимагає не лише доля ради державної і держави, але й народів. Для нас іменно і се замітне, що др. Пацак висловив домаганє, щоби управильненє національно-языкових відносин переведено не лише в Чехах, Моравії і Шлезку але переогодом і в усіх краях, де проживають славянські народи.

З польської праси.

В петербурскім «Краю» замістив який дописуватель під псевдонїмом Ślepowron довшу статю про польско-руські взаємини, у якій між иншим подає ось яку силуетку проф. Гломбінського, як представителя вшехпольского сторонництва:

Осудивши строго виступ «мужа науки» при сегорічній страйковій дебатї в державній радї, каже п. Слеповрон:

«Але остаточно мури грецької палати у Відні чули вже стілько не досить вишколених голосів різнородних всеполїтиків, що остаточно і сї фальшиві акорди, які цїхували мову вшехпольского професора, перегомовили в них безслїдно. Ходить о що иншого. Проф. Гломбінський є мужем довіря найновїйших спадкоємців ідеї бл. п. Станіслава Щепановского і державців заложеного ним дневника. Сими державцями є ісповідники «реальної» політики, етики, сили і т. п. гарних річий. На політичній арені виступають під псевдонїмом вшехпольяків. Они то, хо-

тячи позискати адгерентів для своєї «програми» і ще инші річи, здобули передовсім — ротацийні машини Słowa Polsk-ого у Львові. До машин тих додано дванадцять тисяч пренумераторів, яких згуртували коло них праці і думки инших. Як з під землі виріс перед «підбийниками» пустої редакції новий проблем — конечність удержання читачів. Полїтична програма підбийників, яка вирастала у втаємничених кругах, могла стати безбарвною в дещо повнїйшїм та яснїйшїм свїтлі; мудрість, яка аж переливала ся через окладинки «Пшегльонду вшехпольского», не вистарчила на покритє інтелектуальних і політичних потреб широкого загалу давного Słowa polsk-ого. Конечнє було штукувати і надробляти. В такій хвилї зявив ся проф. Гломбінський. Зловлено єго в обїйми як спасителя та віддано почесь як месїї. Проф. Гломбінський мав щастє. Дїстав множество шпальт білого паперу до записаня; політична конюнктура по резїгнації пос. Романовича уможливила єму вїзд до парламенту, а всеполяки, в погонї за політиком, хотїли би молодим, за репрезентациєю, посунули єго підразу на мужа стану перпої кляси. До того всього потреба дїйсно — schön sein und Glück haben.

Отже чоловік, що посїдає зносини, з головою відповідно умебльованою, з амбіціями відповідно великими, — вже найшов ся. Ходить єще о коника, на якого сїв би, виїзджаючи до турнїю. І тут щастє дописувало проф. Гломбінському. Русини як-раз авантурували ся. Коник нечувано потульний, а басуючий особливо, коли єго возьме ся — на вшехпольский обрїк. Се нічо, що трохи підпалений, дещо заїханий і дїдьчо присипаний гречкою старости. Кованьська штука умїє зарадити злomu, позакривати недостатки, принайменше, коли ходить о підпис...

Отже вперїд виступив проф. Гломбінський в справі університету. Прогулька була на часї, була легка і популярна. Говорено великим голосом про те, про що вже знала давно ціла суспільність: львівський університет є польським і польським мусить остати. Але прецїнь тайна всякої популярности полягає як-раз на сїм, аби говорити те, що вже всі знають, але казати таким тоном, щоби думали, що доперва тепер довідують ся. На кілька тижнів перед тим, ще за попередньої редакції, панї Станіслава Щепановська замістила в Słowa-i Polsk-im статю, посвячену справі університету, подиктовану єї бл. мужем, чи лише може єго духом(?). З властивою шляхотною екзальтациєю(?) станула в нїй по сторонї — Русинів і на свій спосіб понятої(!) справедливости...

Се всьо нічо не перешкодило, що за кілька тижнів пізнїйше «спадкоємцї» ідеї єї мужа віддали голос в тїй самїй справі проф. Гломбінському, котрий був тоді доперва на доробку. Дїйсно оригінальне спадкоємство ідеї і думки... Але остаточно вшехпольські підбийники розвязали проблем. Найшов ся і політик і політичний коник — проф. Гломбінський і русиноїдство. Практичну програму легко вже було доробити: англофільство на внї, русинофільство на внутр, наїзне парламентарне збиранє сїлетень як політичну вивїску, мальонанє закордонових відносин заведїди і виключно на чорно. Для вшехпольского ідеалу чиж потреба більше?

Вже із вшехпольської ідеї виходить, що в істнующих услїях русиноїдність займає першїй плян. Потреба конечнє щось здобувати, менша о те, чи Снятин або Микулинці, чи Бялу, Тіпін чи Опаву. Вибрали перше, бо се лекше і пристунїйше. Тож їдуть на Русинів цілою силою ротацийних машин, доводять молодїж до вибриків і страшать публичну опінію, так, що над страшною будучиною 1,618 тисяч (!) Поляків потапающих в мори 3 мільонів руских гайдамаків (обчисленє проф. Гломбінського), навіть кілька вразливих варшавських дневників заломало вже руки.

Як бачимо автор є дуже добре обізнаний з подїями послїднього часу, які так нагально видвинули п. Гломбінського на політичну арену, а навіть є втаємничений в інтимні справи редакції давного Słowa-i polsk-ого. Очевидячки є се член давної редакції, який знає, що панї Щ. писала статї і хто диктував єї (муж, чи єго дух?). Для рускої справи він очевидячки прихильний, але прецїнь справедливе становищеко п-ні Щ. називає екзальтациєю і «на свій спосіб понятою» справедливоїстю. Автор запалив

скїт кайданів кликали його, завзивали на труд у бїй! У тїй прї душевній шукав він способу поєднаня любови сина і коханця з любовию до рідного краю. Стояв на роздорожї межї серцем а обовязком. Під вагою дум тих глядїв у зорянше небо, надслухував голосу землї, немов ждав від них одвіту. І отсе прийшла і станула біля нього тиха, спокїйна статя ясна, і руку положила на рамени його і очима глядїла в обличє його. І у тую-ж хвилю промовили до нього і небо і земля і серце його ціле завияла полумїнь любови до рідного краю; святї спочуваня правди загарили у грудях його, а в головї великі думи волї розгорнулися ясним шляхом, а на чолї його зясніла зоря пророка. Встав і ішов, а побіч нього ступала ясна біла статя тая. І ішли так разом в одній терня коронї, по краю смутку і по слїз долинах, горді борбою з громами, в гордо-ясними очами, смїло, завзято, тихо в лютого время часи. Ішли без спочинку, ішли без утоми, часами шарпала його рокова туга матери і тихе зітханє коханки. Кликали, здержували, але не завернули. Ішов гордо, величний думами великими, побіч своєї свїтлявої посестри. Так дійшли аж там, де цвїти гинуть, де слїзи замерзають, де пісня нїміє, де біль розпостирає свої важкі крила. Там зупинив ся пророк волї, похилив чоло смужке перед ангелом своїм, а той вказуючи рукою вперед, сказав: Аж до краю! аж до смерти! І відійшов. А відходячи зітхнув: Верну єще до тебе, і поведу иншим вже шляхом у свїт инший! І тепер, коли шлях його терневий скїнчив ся, прийшла вона до нього — друга свого, щоб сказати йому: О, будьже на віки вічні прославлений! Хоч шлях життя твого тут уже скїнчив ся, та не буде кінця плодам праці твоєї і славі твоїй. Поклін тобі від вбогих і заведолених, поклін тобі від краю рідного, поклін тобі від людскости ці-

лої, від грядущого поколїня, для котрого щастя віддав ти щастє своє і житє! (музика вмовкає).

Каторжник (сидить непорушно, положивши руки випростовані перед собою на колїнах і скривши в руках голову. Сам до себе): Стени і степи і степи... Тихий, запашний легот вітру несе якийсь дивний гамір, овїває мене... Шопїт рясту — трав заколихує мене, вспїляє, душу втихомирює. Тихі, сумні звуки рознеслись широко луною. То хлюпає на сопілцї грає... Чую пісню смирну сїрого жайворонка, що повис у воздуху... Бачу ряд хатин білих у вінках дерев... Хрест похилений... крайня хата... уліця... берби... (Підносить голову, спокїйно глядїть перед себе). А се... се тая хата!... Така знакома!... така дорога!... дитинства мого святости!... Стоїть отвором... (шопотом голосним). Тихо в нїй... пусто... глухо... Якийсь шопїт несе ся по нїй!... То шопїт молитви! Там — на вколїнках перед образами (дихає тяжко) стоїть голубка моя — ненька... (з чутєм) така стара!... така турботою замучена!... А довкола неї так пусто!... так сумно!...

«Мамо-голубко! Горюєш ти, бачу, Стогнеш сама у журбі;
Хай я в неволї конаю та плачу,
Важче незмірно тобі.
Бачити більше тебе я не буду;
Не дорїкай, а прости;
Та від людского неправого суду
Сина свого захисти!»

(Огортає лице руками, плаче тихо, стрясаячись від плачу. По хвилї дивить ся на стоячу постать Генїя — здивовано, перелякано). Ти?... ти?... тут!... Кохана моя!... дорога моя!...

(Дальше буде).

і Богови свѣчку, виступаючи в обороні Русинів, але не хотючи ангажувати ся, також і чортові огарок, віддаючи данину польському шовінізмови. Вкінці з прізвища Слєповрон можна вносити напевно, що се польський шляхтич, а з деяких інших познач, що таки Русин. Але ті позначки містять ся в першій частині статі, до якої ще повернемо з огляду на «нову еру», про яку там говорить ся.

Людовий університет.

Справа українського університету порушила пекуче у нас питанє вишого образования. Після некорисної децизії міністра просвіти д-ра Гартля в користь польського урядового языка на львівськй університеті, піднесено у нас гадку заснувати свій університет «через підписку». Ся гадка одушевила декого, бо була — неможливою до виконання. А бути може, що ентузіазмували ся ті, які не мали чого боятися обтяження підпискою. Впрочім ся гадка імпонувала потроха своєю сміливістю а по трохи підлещувала народній гордості, признаючи напій суспільности таку силу і спроможність, що через добровільне оподаткованє зможе покликати в житє і удержати найвищу школу.

Але коли небагом виявив ся проєкт зовсім невикональним та і безцільним, звернено увагу на основанє за те кілька, або і кільканайцять приватних гімназій. Се була практичніша і дешевша, отже і можливіша справа, однак остаточно по виясненях фахових людей, показала ся також за трудною. Від приватних гімназій жадає шкільна власть самих укваліфікованих (іспитованих) учительських сил, відповідного поміщення, приладів і т. д. так, що пр. далеко сильніший польській суспільности трудно удержати одну приватну гімназію в Тішині.

І справа просвітнього змагання, розбуджена на хвилю, задля тих непоборимих перешкод зовсім усунула ся з квестії дня і притихла зовсім. Алеж сама думка двигнення просвітнього є добра і щира, для нас ініціатива в сїм напрямі така дуже потрібна! Не лише образованє молодіжи, не лише продукванє бюрократичної інтелігенції є потрібне для нашого культурного, політичного та економічного двигнення, але що головніше, просвічуванє як найширших мас людности. Завданє се велике, праця невичерпна. Тому наважуючи до тих давних проєктів, що показали ся почасти непрактичними, почасти неможливими до переведення, підносимо гадку основаня «людового університету».

Гадка се не нова і не приписуємо собі єї авторства, але хочемо застановити ся над способом єї зреалізованя. Для істнованя таких інституцій треба центрів, треба міст, яких ми не посідаємо. Для такого університету мусить бути ся не лише ширший кружок наукових сил на прелєгентів, але і широкий загаль слухачів. Лише тоді людовий університет може розвивати ся нормально і постійно та віддати велику прислугу суспільности. Що у нас нема задатків до того, бачимо хотий би по Львові, де ще найбільше є згромаджені в гурті нашої інтелігенції, а мимо того нема чутки про основанє такого університету. В одній Коломиї відбувають ся виклади, під назвою людового університету, але дів ся се певно не на таку скалю і з систематичностию та не перетриває такий час, щоби за слугувало на сю назву. В Перемишлі і Бродях відбувають ся відчити хіба спорадично, а по других містах ніхто навіть не бере ся за просвітню роботу.

Отже нам треба стремити до такого способу веденя університету, щоби він обняв цілий край і міг згуртувати всі наукові та популяризаторські сили задля просвітньої праці. Се можливе очевидно лише через видавництва людового університету. Се видавництво, полчене з відповідною організацією могло би зовсім заступити прелєгентів, а уможливило би основанє людового університету в кождім селі, при кождій читальні, а навіть там, де нема навіть читальні.

Сю організацію представляємо собі ось як: У котрімсь з наших міст (не конче у Львові), основує ся товариство людового університету, яке наважувши зносини з нашими вченими та

фаховими писателями, обовязує ся річно видати 52 відчити, с. є що тижня по одному з області різних наук і квестій. На ті виданя товариство збирає пренумерату, але заравом в дорозі перепишки шукає собі прелєгента в кождій місцевості. Сей прелєгент мусів би прийняти на себе добровільний обовязок: 1) оповістити в даній місцевості звичайним там способом відчит, 2) прочитати відчит і проводити дискусії, яка е-вентуально по нїм розвинула би ся, 3) провадити евіденцію держаних прелєкцій і числа слухачів після виказу, достарченого головним зарядом, 4) здати справу головному зарядови річно, піврічно чи квартално, 5) в разі перешкоди постарати ся о заступника як прелєгента, щоби на всякий спосіб відчити відбували ся правильно.

На перший погляд сї точки може виглядають страшно для будучих пп. прелєгентів, але лише придивити ся їм уважно, а покаже ся, що їх почесний та хосенний обовязок ограничає ся на виголошенє відчиту та пересланю статистичного виказу про відчити головному зарядови. Так само і грошева сторона сего підприємства є дуже поєднана і не обтяжає нікого. Зваживши, що на відчити пр. польського «людового» чи «повсехного» університету платить ся вступ 10 сот. від особи, то за видану брошурку відчиту не було-б зовсім за дорого в двоє і в троє тільки. З сєї брошурки, завдяки прелєгентови, скористає прецінь цілий кружок слухачів, який нехай би платив лише по 2 сот. вступу, то вже при найменшій числі заплатити тим брошурку ще із звишкою. Ся звишка ішла би відтак на потреби університету, на гонорарі для авторів і др.

В сєй спосіб навіть не треба би апелювати до материяльної добродійности, ані заводити податку через підписку, а лише звернути ся до громадянської готовости пп. прелєгентів задля обнятя сєї почесної і хосенної діяльности на полі загальної просвіти. Людовий університет сам удержував би ся і був би трівкою, а надзвичайно пожиточною інституцією, яка успішно розбуджувала би житє по читальнях та доповняла акцію «Просвіти».

Се лише короткий шкїц, якого не розводимо ширше задля браку місця; однак ще повернемо до него задля основнійшого розеліду подробиць сєї інституції, якої потребу чей признає кождий народолюбець.

Новинки.

— Календар. В середу: руско-кат. *Рождество Христово*; рим. кат. Юліяна. — В четвер: руско-кат. *Собор Пр. Богор.* Йосифа; рим. кат. Северина. — В п'ятницю: руско-кат. *Стефана*, Теодора; рим. кат. Марціяни. — В суботу: руско-кат. 20.000 муч. в Никомедії; рим.-кат. Павла пуст. — В неділю: руско-кат. Дітей убит. у Вефл.; рим.-кат. Говорати П.

— Всім ВП. читателям «Руслана» і всему руско-українському народови шлемо в свѣтлий празник Різдва Христового щиро-сердечні желаня: веселих і щасливих свѣт! Христос раждаєт ся!

— Впрєсєв. Митрополитови Шептицькому склали вчера рускі львівські товариства желаня з нагоди іменованя єго тайним радником двору.

— Про ВП. митрополита Андрея пише *Gazeta narodowa* з нагоди номінації обох архієпископів тайними радниками: «Не в таким вже знаємо, як до архієпископа Більчевського, відноситься польська суспільність до о. митрополита Шептицького, але не тому, щоби ми або руский обряд менше поважали, чим наш латинський, або обоє о. митрополита менше почитали та славили. Протиню подивляємо і славимо о. митрополита з причини єго високого вдохновеня і єго аскези. Але коли безнастанно чуємо про неприхильну для нас а для краю шкідливу діяльність одної часті руского духовенства, яке мусить викликати нехисть і смуток в польській суспільности, коли бачимо, що діяльність сєї часті духовенства є радше національною агітацією, а не духовною працею — нічо дивного, що польська суспільність остуджає ся і замикає своє серце. Відтак віддаючи похвали місійній праці о. митрополита між вірними єпархії, робить посередний закид, що наш теперішній начальник Церкви за малий виконує волю на розвій політичного життя Русинів. Коли додамо до сего недавню статію *Stow-a polsk-ogo*, в котрій якийсь Капучин доказує, що Шептицькі занимали високі достоїнства в давній Польщі, отже тому почували себе завжди Поляками і перейшли на латинське, а відтак лише поодинокі члени вертали

до руского обряду в тій цілі, щоби обняти іц-трантну митрополію — то вже буде зовсім ясно, чого би бажала наша Польонія від теперішнього митрополита. Але в нас є певність на справедливість і ласку Божу, що она відверне хицї затиї наших ворогів та збереже нам щироруске серце нашого Владики, повне любови до придаленого історичною долею і материяльними злиднями народа.

— Папські ювілей. Читальня в Камінці струмільній устроює дня 7. січня 1903 вечєрок в часті 25-літнього ювілею Папи Льва XIII. Такий самий вечєрок відбуде ся в читальні в Руді, каменецкого повіта, дня 10. січня.

— Великі вечєрничі з танцями у Львові. «Основа», тов-о слух. політехніки, устроює в суботу дня 7. лютого 1903. в салі «Народного Дому» у Львові великі вечєрничі з танцями. Комітет наших рухливих техніків працює енергично над тим, щоби як найліпше вивязати ся з прийнятого на себе обовязку. Декорация салі дуже оригінальна, неменше як і порядки танців, котрі, як що року, будуть милою памятою для наших красавиць. Запрошеня вже в дорозі. Хто би не одержав запросин, звольте зголосити ся до «Основи», Львів, ул. Льва Саніги ч. 19.

— З Самбора. В неділю дня 11. січня 1903 устроює тутешня читальня «Просвіти» аматорську виставу в салі народного готелю іменно «Майстер Чирняк», комедія в одній дії Івана Франка і «Тато на заручинах», комедія в одній дії Григорія Григорієвича. Ціни місць: крісло І-рядне 2 К, II-рядне 1-20 К, вступ на салю 60 сот. Є се перший виступ, перший доказ життя читальні «Просвіти» і патріотична публіка повинна винагородити труди членів-аматорів і заохотити численною участію до дальшої праці.

— Малчі, малчі парасьонки, казала Московка, як вела поросє на зарієв. Мимоволі приходять нам на гадку сї слова, коли читаємо в ч. 4 за 1902. р. «Живой Мысли», редакційній на «общерусскомъ (?) языкѣ» у Львові, палочником з Високого Замку, гасподіном др. Святитскимъ (ранше: Свѣнцицькимъ) таке «Письмо вѣ редакцію»: «М. Г.! Не откажите намъ вѣ напечатаніи слѣдующаго, непринятаго Редакціей «Галичанина» Заявлєнія:

«Именемъ русскихъ студентовъ львовскаго университета имѣемъ честь заявить, что извѣстія, сообщенныя «Галичаниномъ» вѣ Новинкахъ н. 274 подъ заглавіемъ: «Нетолеранція властей львовскаго университета вѣ виду русскаго языка», оказываются настолько невѣрными, что: 1) вовсе не были выдвинуты вопросы имматрикуляционной роты на русскомъ языкѣ (не хорошо! — Ред. Галич), а только на «русско-украинскомъ» (см. «Діло» н. 272, Нов., «Подїи на університеті», и «Додаток до Діла» н. 372 и 273, Нов., «В справі іматрикуляції»), зашифровать который мы, русские студенты, никогда не можемъ и не будемъ, такъ какъ его не признаемъ; 2) вѣ виду чего мы, русские студенты, не принимали ни малѣйшаго участія вѣ акціи студентовъ, «русско-украинской національности», не отказываясь еще тѣмъ отъ защиты правъ русскаго языка вѣ львовскомъ университетѣ. — Львовъ 6(19) декабря 1902. Е. М. Бачинскій, ст. юр. фак., Д. М. Медвѣдѣй, ст. юрид. фак., Г. Я. Бучма, ст. фил. фак.»

Наведене «Письмо вѣ редакцію» таке комічне, що серію про него толкувати годі, коли вже й редакція «Галичанина» кинула єго до коша а тим самим перша сказала за Московкою «Малчі, малчі, парасьонки!»

— Іспит з бухгалтерії і рахунковости на львівській політехніці зробила відзначаючи п-на Наталія Навроцка з Галгочі.

— На будову школи в Красній калуского пов., уділила кр. рада шкільна безпроцентову позичку в квоті 5.000 К.

— Красна рада шкільна іменувала в народних школах учителями і учительками: Марию Розе в Бережанах, Йос. Дзєневичеву в Снятині, Вал. Малиновську в Стрижові, Олену Кричковську в Рудках, Мих. Вуйцїка в Підгайцях, Ів. Самолєвича в Закличині, Павла Димїдаса в Козовій, Мар. Пелецьку в Дрогобичі, Мальвину Арєндову в Ропі; уривателями 2 кл. шкіль: Вол. Левицького в Вязовій, Мих. Арєндта в Ропі, Евст. Будзїновського в Плавові, Ів. Тогана в Улязові; учителями і учительками 1-кл. шкіль: Юл. Барвинську в Семашківцях, Евг. Вацївну в Хлїбичині пільнім, Вікт. Тураньську в Рорудні, Стан. Підгірського в Будилові, Стеф. Мартинївну в Зелєній, Ант. Венцковського в Майдані граничнім, Йос. Іванчука в Пуцилові, Юл. Петринївну в Режєнітї, Макс. Хмуру в Ямницї. — Перенєсєно: Ів. Шполка до Бахужа, Ольгу Гродейку до Жєгоціна, Ант. Крохмальницького до Хоросткова. — Перенєсєно в стан супочинку: Марию Кошовську з Мізуня, Йос. Фогельзангову в Хотилїбї і Фр. Правра з Гвїздця.

— Вшехпольська молодіж. Ми уже мали нагоду кілька разів зазначити вороже становище польської молодіжи згладом рускої як пр. прямо виваюче і в найвишшій степені оборююче руску молодіж поведєнє польських гімназистів на личаківськй цвинтарі підчас «Задумок». Завначили ми і засліплений підвїзм польських часописий, котрі дули всі в одну трубу, вихвалюючи

під небеса «патріотичну» польську молодіж а з другої сторони кидали громами на руских студентів, називаючи їх гайдамаками, потомками Гонтів, Залізників і т. д. хоча, в дійсності, вся вина була по стороні розвшехполізованої студентерії. Перед в цих клеветах вели «Słowo polskie» і «Gazeta narodowa». Та отсе послідне число «Gazet-y narodow-oj», признає Русинам справедливість в тім, що польська а не руска молодіж, перенята шовінізмом, провокує другу народність. Іменно якийсь «Jagiellończyk» помістив в згаданій часописи часті своєї розповіді: «Nasza młodzież a demokracja wszechpolska». Обговорюючи перше ріжницю поглядів молодіжки а старших людей, на сю справу, наводять слова «Scriptora», автора книжки о «Naszej młodzieży», що молодіж повинна бути молода, але, щоби не робила з сеї молодости якоїсь упривілейованої інституції, котра управляє її до всього і у вільняє від всього, аби лише она не була запеченем сего що було. Сей сумний стан після слів «Scriptora» існує як-раз у Поляків, бо пр. варшавський студент, знайшовши ся в Галичині, чує нараз розв'язані руки і вибухає цілою, від давна нагородженою горячкою практичного ділання і ділає «namiętnie» і «bezwzględnie».

До сих ремінісценцій «Scriptora» додає ось що «Jagiellończyk» від себе: «Ся діяльність „namiętna“ — „bezwzględna“ проявляє ся головно в зятяганю молодіжки під вишепольський прапор. Молодіж переняла від своїх старших провідників і розвиває далі засаду, що безпосередній, даючий ся зважити і змірити означений племінними границями інтерес повинен бути для даної народної групи одиноким регулятором, підпорядковуючим собі всякі інші згляди, навіть моральні, котру в сій цілі розділено на дві незалежні категорії, моральність приватну і народну. По перший раз піднесли двайцятілітні голови до гідности догмату прокляту всіми попередніми молодими поколіннями засаду «цілі осявляє средства»; перший раз молоді долі почали вносити мурі племянного егоїзму, з котрих програми викинено все, що пригадувало би з далека погребане «братерство народів», вже не лише се розливне і майже егзотичне, що сягало своїм раменем від Висли аж над Секвану, але навіть що-до близьких народів, споріднених з польським народом або зв'язаних з ним територіально і злучених спільною долею і недолею».

— **Леопольд Вельфлінг.** Бувший архикн. Леопольд Фердинанд, а тепер п. Леопольд Вельфлінг, перебуває в Монте і мешкає в готелю Конті-ненталь. Один з німецьких дневників відвідів его в готелю і подає розмову, яку він з архикнязем. Архикнязь є в дуже добрім гуморі і заявив, що перед ним лежить світла будучність, бо може стати... президентом Венеції. З Австрії він виїхав не для женячки з п-ною Адамовичівною, бо про се ніколи з нею не говорив, ані не думав. До цесаря ніколи в сій справі не писав. «Коли я ще був в Перемишлі — говорив архикнязь — вислав я раз до цесаря лист з просьбою о підвищенє поборів, вичисляючи всі видатки, на котрі моя річна платня 20.000 злр. зовсім не могла вистарчити. Преці з моїм двірським становищем були получені так величезні видатки! В сій писемі я також заявив отверто, що маю любовні зносини, котрі мене коштують вельми багато. На се одержав я одноразову запомогу в сумі 20.000 злр., але зарозом перенесено мене до Ігльви зобіцяною підвищення мені платні. До сего однак не прийшло, але за се почали мої верхники обходити ся зі мною дуже строго. Помимо сего, що я був в ранзі полковника, мусів я являти ся до «рапорту» частійше, чим який поручник, а крім того мали мені погіршити кваліфікацію. Уже в Перемишлі брали мені за велике переступство се, що у інших членів цесарської родини уважали за заслугу, а іменно мое добре і приятельське поведєне з простими жовнірами, низшими офіцерами і цивільними людьми. З жовнірами я мав обходити ся за лагідно, з низшими офіцерами за надто по приятельськи, а серед цивільної публіки мав я шукати недозволеної популярности. Одного разу закинув мені полковник в острій спосіб, що живу в конкубінаті, що було зовсім неправдиве, бо з п-ною Адамович не мешкав я разом, ані не виходив ніколи разом з нею на публічні місця. Аби мати спокій, вислав я сю дівчину з Ігльви до Відня, не зважаючи однак з нею давних зносин. Якийсь час опісля прийнято мене в Бургу на авдієнції дуже добродушно і лагідно і тут одержав я предложенє виїхати до заграничних купелів в Берндорфі. Там відвідав мене брат, архикнязь Йосиф, заявляючи мені, що мусу конечно зїрвати зносини з п-ною Адамовичівною. Межи нами прийшло навіть до острих слів, позаяк я не хотів згодити ся на се, а наслідком сего було, що цілком не управильнено моїх грошевих відносин. Вкінці по довгих намовах я згодив ся на розлуку з п-ною Адамовичівною, а вернувши до Відня, зголосив ся я до військової служби. Мимо сего одержав я знова відпустку з визначенем місця пробування в Сольногороді, де я мусів мешкати з моїм братом архикнязем Йосифом, з

котрим вірвав я всякі зносини, і з матерію, котра вже від самого мого дитинства була для мене вельми холодною. Бачучи крім сего що мене пильно стережуть, переніс ся я до Емсу, до мого наймолодшого брата, архикнязя Генриха, котрий зарівно мав також жал до двора за се, що ему не позволено зїстати малярем, до чого мав велике замилованє. В тім одержав я лист від Адамовичівної, в яким она доносила мені з великим страхом, що др. Бахрах робив її зі сторони двора закиди, мов то она зі мною потайки переписує ся. Була се неправда, але за се той лист пробудив на ново мої чувства і я почав знова з нею переписувати ся. Я порадив її, перенести ся до Монахова, де серед найбільших острожностей часом бачив ся я з нею. Мое житє в сїм часі було прямо страшне, тим більше, що загрожувало мені замкненєм в якийсь... санаторій. Вкінці прийшов сей грудневий день, в котрім я стрітив ся з моєю сестрою Люїзою. В дорозі з Монахова до Сольногорода ми порозуміли ся. Не потребували ми при тім взаїмно переконувати ся, ні також взаїмно собі помагати. Опісля утїкли ми обоє, голодні, бо ми бояли ся навіть вступити до реставраційного воза, аби нас не пізнали. З Ціриху написав я лист до двора з резигнацією з мого попереднього становища, але не згадав ані словом, що маю намір оженити ся з п-ною Адамовичівною. Можливо, що тепер оженю ся, але з Австрії я утїк не в тій цілі, але тому, щоби уникнути замкнення мене в домі божевільних».

— **Різдвяні дарунки.** Якийсь філософ сказав, що найбільшою радостю є очиданє радости. Хвиля сповнення бажаня є послідною хвилиною радости, а надія творить тисячі улуд, радощів і здогадів. Хто з нас не дізнавав їх в дитячім віці перед Святим вечєром. Звичай давати дарунки в день Різдва Христова є дуже давний, мабуть завели его три царі, коли за зьвіздою станули в Вефліємськїм вертепі. В середніх віках роздавано в се свята такі шедрі дарунки, що королі видавали заборони проти них, аби їх горожана а тим самим їх краї не руйнували ся. В тих часах держава і Церков розтягали опіку над одиначєю і строго виступали проти всякого розмітування гроша. Церковними розпорядками ограничено щедрість жертвodawців, а дозволено лише обдаровувати родичів, дїтей, мужів, жінки і крєвних в третім степені. Такі приписи обов'язували в Констанції і Роттенбургу. В 18. століттю заборонено в Саксонії давати слугам більший дарунок як вартости 1 талара і 8 грошей.

Форми подарунків змінювали ся з часом. В 15. віці було в Чехах авичаєм, посилати своїм своякам і сусідам ласощі. Сей звичай походив, здає ся, від жидів, котрі ще до нині обдаровують себе в сей спосіб на Гамана. В 16. віці завивано дарунки в клуночки і значено краскою їх зміст: червона краска означала дорожцїности або... ласощі, синя значила гроші або одїж, а зелена краска книжки або різку. В 17. віці родичі подавали своїм дїтям дарунки на тарілці. В Англії і Німеччині ще доси є звичай, що діти їдучи по вечері спати, ставляють свої чобітки за дверми, а в ночі «ангел» вкладає їм там дарунки.

— **В обіймах медведя.** В лісах коло Шипоту на Буковині появил ся медвідь і робив шкоду сусіднім селам. Оподі лісничий Ст. Арвольд зарядив лови на сего гостя і до участі запросив 15 гуцулів. Лови покінчили ся кроваво. Ранений медвідь кинув ся на Гарасима Марочку з Магури, обняв его передніми лабами, вплив пазурі в тіло і вигриз зубами кілька шматин мяса з лица, та зломав кілька ребер. Аж влучний стріл увільнив нещасного Марочку з обіймів медведя. Тяжко раненого гуцула, батька кількох дрібних дїтей, відвезено до шпиталю.

— **Польованє на сензацию.** Echo de Paris замістила телеграму з Відня, в якій доносить, що цїсар Франц Йосиф має сего року зложити корону на річ архикнязя Франца Фердинанда. До сеї вістки не можна прив'язувати ніякого значіння, бо она від кількох літ правильно появляє ся в заграничній прасі по латинським Новім році.

— **Університет в Житомирі.** З днем 15. грудня ст. ст. отворено в Житомирі університетські курси в гімназії Н. В. Овсянникової. Університет сей має лиш один факультет т. з. «камеральний». Хто перебуває сей курс, має одержати після заповнення основателів енциклопедичне образovanje. Учити там будуть: психології, біології, фізики, хемії, гігієни, історії й історії літератури. Дня 18. грудня О. Фітинський мав виклад про полуднево-руських козаків.

— **Ц. к. Дирекція почт і телеграфів для Галичини** оповіщує: Після повідомлення міжнародного бюро загального Союзу поштового зборовено перевозити сьвіже мясо і продукти зьвірячі (товч і смалець верховий) в поштових пакетах до Італії.

— **Ода до самовара.**

З нагоди інсталяції его Милости в Руско-українськїм Касиновім Товаристві «Основі» в Бродях.

Береєм созданий, ізбраний наш сосуде,

що неоправдано зовеш ся самоваром,
бо сам ти не звариш, коли вогню не буде,
а чаю з цукром теж не даш нікому даром!
Так як наш Луць тобі приносить вуглє й воду,
оттак приношу я тобі похвальну оду.

Ти жинєдавець наш! Не будь тебе тут нині,
сидів би при столі з газетами джурний,
читав би про Грунвальд у бродськїй Палестині
й дістав би катар він, або гумор обскурний.
Не будь тебе днесь тут, цїнний сосуде в бляхи,
тут в карти грало-б двоє, а двоє совало-б шахи

Ти воскреситель наш! Кого вже дух не гріє,
хто гайдамацького не чує вже запалу,
той завдяки тобі розрухаєть ся, впріє
і моторнійшати зачне собі помалу.
Благословить тебе, через тебе-ж «Основу»,
що подала тобі у себе пристанову.

Ти потїшитель наш! Як довго на «Основі»
ти вечєром шипиш, так довго є надія,
що довше тут єще всі бавитись готові:
в забаві-ж наша цїль, забава наша — мрія!

Дівочий наш цвітник, юнацтво наше браве
вшанують все тебе, сосуде, для забави!

Ти імператор наш! Бо ти з села і з міста
в «Основу» полк ведеш, який поважно, згідно
при шипоті твоїм до штурму йде... до віста,
або співаючи вбиває час солідно.
При шипоті твоїм, немов при грі музики
звенять пісні у нас, при карті їдуть «кунштикі»

Фінане-міністер ти! Коли доходів шанє
«Основа» тратить вже, коли порожно в касі,
тоді несеш ти їй невіддїйні фінанси,
бо чай то всяке те, чи цивіль він, чи в расі.
І хоч ніхто і є рад покласти «душу й тіло»,
то двайцять сотиків за чай положить сьміло.

Ти миротворець наш! Коли шипиш ти глухо,
вмовкати мусять всі високо вчені спори.
Бо хочби тутки хто в Ануфрова взяв ухо,
чутке на кожде ять, на всякі їри, йори,
сказати-б він не міг цілком аподиктично,
чи фонетично се, чи етимологічно.

Царюй же нам, газдуї на радість і на славу,
цїнний сосуде наш, дражайший самоваре!
Звеселюй нам часи, піддержуй нам забаву —
най лихо йде від нас, так як від тебе пари.
А хто тобі не рад, печеного ждє леду —
щасливий путь ему на «Русскую Бесєду».

Іскра.

— **Що і як будемо писати?** — слово замість програми на слїдуючий рік.

З новим, 1903. роком починаємо семий з ряду рік нашого видавництва.

Як в давніших роках, так і на будуче остаємо пви тій самій програмі, що має на цілі: оборону прав нашої Церкви, народности і накликуванє всіх народовців до єдности. У всіх справах будемо виступати отверто, рішучо і консеквентно, маючи єдино на цілі загальне добро, всесторонній розвій нашої суспільности та непорочність народних ідеалів. Нашого національного стегу не дамо поневірати людям, що давно вибили ся з під него і стали на чужу службу. Наша справа за свята і за чиста, щоби до неї посьміли міпати ся люди, у яких нічо, навіть власний нарід і его мова не пайшли ні пошанованя, ні привязаня, ні любови. Всіх членів народного стороництва будемо накликувати до борби за народні права, до береження народного достоїнства, яке велить раз на все зїрвати всяку зв'язь з ренеґатами!

Щоби дати нашим читателям як найвірнійший образ житя руского народа, ми постарали ся о збільшенє числа наших кореспондентів на провінції.

В фейлєтонах нашого дневника будемо містити лише вартні твори так з ориґінального письменства, як і перекладів.

Передовсім покінчимо друк подорожних споминів д-ра Я. Окуневського п. з. «Листи з Чужини», розвідки Корнила Устияновича п. з. «Кавказ» і перекладів д-ра Василя Щурата п. з. «Поезия XIX віка», яких ми через натовп материялу не були в силі випечатати в 1902. р., які однак становлять для себе окрему цілість.

В редакційній теці маємо три доси непечатані оповіданя бл. п. Олександра Кониського п. з. «Напасть», «Чудні пригоди в життю», «Батько та син», студію посла Ол. Барвінського п. з. «Народні школи на Угорщині» і записки з подорожжя по Босені і Герцоговині та Італії, студію Нечуя-Левицького п. з. «Культурні типи старинного Сходу», Байроново поему «Мазепи» в перекладі Михайла Старицького, ориґінальну драму Івана Сьвітленка п. з. «Мазепа», печатану доси лише в одній часті, драматичний образ Василя Пачовського п. з. «Сон української ночи», драму Зенона Василенка п. з. «Хлопський страйк», збірки оповідань Богдана Лепкого, Льва Лопатинь-

ского, Антона Крушельницького, Вол. Бирчана і інших старших та молодших наших письменників.

Від часу до часу будемо містити «Малі Фейлетони», в який вийдуть переважно поезії. Тут приобщали нам ласкаво свою поміч Богдан Леоний, Уляна Кравченко, Лев Лопатинський, Петро Карманський, Стефан Чарнецький, Ярослав Гордінський, Василь Шваєв, В. Залізник, С. А. Обуховець, Сергій Бердаєв і др.

О скільки стане місця, будемо містити в нашій днівнику кореспонденцію визначніших наших людей, як Вол. Навроцького, Ом. Партицького і других.

Постійно будемо удержувати в нашій часописі літературні і наукові огляди чи то поодиноких письменників, чи видань. В тім напрямі маємо рівнож забезпечену співучасть так українських, як і галицьких критиків та знатоків письменства.

Вкінці на всестороннє бажане привернемо тижневі огляди н. з. 3 життя і гадок, та станемо заміщувати гумористичний кутик, який торік звеселив не одну хвилю нашим читачам.

Дякуючи сердечно всім нашим прихильникам, що працею своїх рук і заохотою піддержували нас в тяжких перах хвилях, ми просимо їх також на будуче о ласкаву поміч та о приєднувані, чим раз більшого круга читачів.

Наука, штука, література.

В концерті «Льв. Фільгармонії» з 5. січня мали ми нагоду пізнати Рихарда Штрауса, який диригент оркестру і композитора «найновішої доби». Р. Штраус виконав з оркестром «Льв. Фільгармонії» п'ять симфоній Бетговена (Allegro con brio, Andante con moto і два allegro). Досі майже всі диригенти, виконуючи симфонії Бетговена, держалися певних взірців, поданих знаменитішими виконавцями Бетговенських творів. Про Рихарда Травса ходили від давня вісти, що він в «окремий спосіб» дирижує ті твори. В чім ся окремність мала залежати, годі було витолкувати собі, навіть по докладнім перечитанню рецензій про Штрауса як диригента. Нині, принаймні для нас, загадка розв'язана. «Окремність» Штрауса спочиває просто в тім, що вельми талановитий музик дуже докладно студіює твори Бетговена і зрозумівши духа творів у всіх напрямках віддає того духа з всякою точністю і відповідно своєму поняттю не механічно. Вислідом такої основної студії є се, що Штраус твори Бетговена віддає з артистичною пластикою. Кожда фраза, кожда періода і найширша мисль виходить так ясно і кругло як

з під долота Фідіаса і так зрозуміло, як зрозуміло говорив Бетговен для душі навіть і ляка музичного, в чім як-раз лежить его геніяльність. Всестороннє зрозуміння Бетговена дає проте можливість Штраусові, віддати душу Бетговена твору — і в тім лежить той «окремий спосіб», его «диригування». Що оркестра «Льв. Фільгармонії», по двох пробах в останній дві виконала 5 симфонію після інтенції Штрауса з чудовою пластикою (з хорошою ритмікою, з надвичайними ріаніссимо, з дійсними crescendo і з відповідними fortissimo) — се виходить лише на похвалу членів оркестру і єї першого диригента, п. Челявського.

Н. В.

(Дальше буде).

— Літературно-Науковий Вістник, книжка I, за січень 1903 містить: Із поезій Лесі Українки. Осінні співі: I. Do lady L. W.; II. Осінь; III. Останні квітки; IV. Плач Єремії. — Ольга Кобилянська. Через море, нарис. — Іван Франко. Лісова Іділія, поема. — М. П. Старицький. Заклятий скарб, подільська легенда. — Дрібні малюнки: I. В лісі, Євгенія Ярошинської; II. Береза, Я. Жарка; III. В читальні, Н. Николаєва; IV. Остан Меснянченко, М. Корчинського; V. На кладовищі, О. Д—ки. — Володимир Короленко. Оповідання про Фльора-Римлянина і про Агріппу-царя, переклад Ст. Закубанський. — Із поезій Й. В. Гете, переклад П. О. Куліша: I. Співець; II. Вільшаний цар; III. Мінгона. — Оліва Шрайнер. Мрії і сніг, переклада Настя Грінченко: I. Загублена радість; II. Мисливець. — Дещо про Закопане, Володимира Шухевича. — Із чужих літератур: I. Данська література по році 1870, нарис Георга Брандеса, переклад І. П. — Дещо про бандуристів та лірників, реферат з демонстрацією, читаний на засіданні етнографічної секції XII арх. з'їзду в Харкові, Гната Хоткевича. — Наукові листки: I. Сумайви про стійність космогонії Канта Ляплєса, за Ферстером подав др. В. Левицький. II. Найдавніша законодавча книга на світі, за Бр. Майснером. III. Новини історичної літератури, подав др. Ів. Конач. — Хроніка і бібліографія.

— Гумористичний ілюстрований календар «Комара» на 1903 рік, який недавно появил ся в книгарекім руху, представляє ся дуже гарно як з огляду на зміст, так і що-до зверхнього вигляду, тому поручаємо сей календар нашим Впов. читателям. Набувати его можна у книгарнях у Львові та на провінції, або в редакції «Комара» у Львові, ул. Собієвська ч. 8, по 50 сот. за примірник.

— В товаристві для розвою рускої штуки у Львові (Ринок, ч. 35) устроєно виставу шкіців, переважно праць молодих артистів. Між іншими п. Курилас виставив кілька композицій і етюд; п. Монастирський шкіці краєвидів; п. Панкевич кілька акварель і водопад Жонки Турбацький, страйкові шкіці, зібрані в камінецькім окрузі і більше число етюдів. Вистава отворена від год

10. рано до 4. пополудни, вступ вільний, а що потребає коротко, проте кожний повинен єї звидіти.

Телеграми.

Женева, 6. січня. Вчора рано німецький консуль Боте доручив княгині Люїзі судову жалобу єї мужа о розвід. Розправа відбуде ся дня 28. с. м. перед окремим трибуналом.

Правний заступник княгині, радник судівництва др. Еміль Кернер приїхав до Женеви, аби поговорити з адвок. Ранешальом, якому княгиня Люїза передала веденє своїх справ.

Берлин, 6. січня. В військовім бюджеті на 1903. рік преліміновано видатки в квоті 448 мільонів марок, о 5½ міль. більше як минулого року.

Лондон, 6. січня. Бюро Райтера доносить з Каракас, що президент Кастро заперечив чуток про зложенє ним президентури та заявив, що порадиць собі з повстанєм без помочи чужих держав.

Новий Йорк, 6. січня. N. York Herald доносить, що вчора вечером наспіла ту шифрована депеша з Венецуелі. Догадують ся, що президент Венецуелі, Кастро, наміряє зложити свою гідність.

COLOSSEUM Ernesta Thorna

у Львові, в пасажи „ГЕРМАНА“ ул. Сонішна

Найславніша програма!

від 1. до 16. січня 1903.

При співучасті військової музики 30. п. п.

1) Увертура. Реклямограф. 2) Les deux Arasos, жонглери. 3) М. Марєвска, польська куплетистка. 4) Дружина Тома, акробати. 5) Lilly Tiso, англійська співачка і тансерка. 6) Vindobona, комічно-музикальний квартет. 7) Американський біоскоп: Похорони «короля армат» Круппа. 8) Оркестра. 8) Борба силачів, до якої зголосили ся шампіони з Галичини, Угорщини, Туреччини, Сибірії, Німеччини, Швеції і Америки — разом 10.

Що дня о 8. год. вечером велике представлення. В неділю і свята два представлення. Що лютниці High-Life представлення. Білети вчасніше можна замовляти і набути в конторі Пльона ари ул. Кароля Людвика ч. 9. у Львові.

НА НОВИЙ РІК!

надають ся найліпше на дарунки для дітей отсі

гарно ілюстровані видання Руского тов-а педагогічного.

* 8 Звіринець	20 сот.
* 9 Гостинець	20 „
*10 Забавки	20 „
*11 Менажерія	20 „
*24 Діточі вигадки ч. I	60 „
*25 „ „ ч. II	60 „
*26 Наші звірята	80 „
*58, 68 Казки народні ч. 1 і 2 по 50 сот. разом опр.	1 K 30 „
*60, 62, 69, 75, 76 Казки Андерсена ч. 1, 2, 3, 4, 5 по 50 сот. разом опр.	2 K 90 „
*63 Байки Брянчанінова	30 „
*64 Робінзон Чайченка	80 „
опр	1 K 10 „
*65 Мірон: Пригоди Дон Кіхота (друге вид.) опр.	80 „
опр.	1 K 10 „
*66 Байки братів Грімів	50 „
96 Дітвор	1 K — „
97 Звірята домашні	80 „
98 Приятелі дітий	1 K 20 „
99 Ах яке хороше	2 K — „
100 Для розривки	1 K 20 „
*101 Гете-Франко: Лис Микита (третє цілком змінене виданє)	1 K — „
опр.	1 K 30 „

Книжки, названі звійздкою, апробовані Радою Шкільною на нагороду пильности до шкіл народних.

Дарунок на Свята!

В розкішній оправі з англійського полотна з золотими витисками

ДРАМАТИЧНІ ТВОРИ

Льва Лопатинського

(БЕАТА і ГАЛЬШКА, трагедія 5 акт. — 1 K; ДО БРАЗИЛІ! драма 4 акт. — 90 сот.; КОНКУРС НА МУЖА, комедія 5 акт. — 70 сот.; СВЕКРУХА, комедія 3 акт. — 60 сот.; ЯБЛУЧНИКАР, комедія 1 акт. — 40 сот.; ПЕРШИЙ ГОРАЛЬНИК, фантаст. картина 3 відсл.)

Всі ті твори разом замовлені у автора лише

2 кор.

Оправлені в елегантну окладинку з англійського полотна з золотими витисками

3 кор.

Найновіша комедія „Парація“

при замовленю у автора 1 K (знижено на половину), в розкішній оправі 2 K.

На пересилку поштовою треба окремо залучити 10 сот. Адреса: пл. Домбровського ч. 1.

Дарунок на Свята!

